

УДК 37.013.73

**Всеукраїнська науково-практична конференція
проводиться відповідно до плану роботи
Національної академії педагогічних наук України**

*Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту педагогіки НАПН України
Протокол № 6 від 31 травня 2021 р.*

Редакційна колегія:

С. О. Сисоєва, доктор педагогічних наук, професор — *голова ред. кол.*;
О. М. Топузov, доктор педагогічних наук, професор — *заст. голови ред. кол.*;
Н. П. Дічек, доктор педагогічних наук, професор;
М. Д. Култаєва, доктор філософських наук, професор;
Н. Б. Антонєць, кандидат педагогічних наук, ст. наук. с. ;
К. Ю. Ладоня, відповідальний редактор

Історія та філософія освіти в незалежній Україні: контроверзи сучасного наукового пізнання : зб. тез всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 8 червня 2021 р., м. Київ, Інститут педагогіки НАПН України / ред. кол.: Топузov О. М., Сисоєва С. О., Дічек Н. П., Култаєва М. Д. та ін. — [Електронне наукове видання]. — Київ : Педагогічна думка, 2021. — 246 с.

ISBN978-966-644-585-1

Збірник містить тези учасників всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Історія та філософія освіти в незалежній Україні: контроверзи сучасного наукового пізнання» (8 червня 2021 р., м. Київ). У тезах окреслено погляди науковців на питання філософського осмислення досвіду реалізації проекту «Нова українська школа»; методологічні проблеми вивчення плинної сучасності у контексті освіти, її історії та філософії; освітні ресурси у пошуках стратегій подолання кризових станів.

Збірник розраховано на вчених, викладачів, докторантів, аспірантів, здобувачів вищої освіти, представників державних органів влади та місцевого самоврядування і широкий читацький загал.

УДК 37.013.73

*Матеріали подано в авторській редакції,
за достовірність фактів, цитат, посилань на джерела
та вживання назв документів, власних імен тощо
відповідають автори публікацій.*

Матюшинець Я. В.

Середовищний підхід до реалізації міжкультурної взаємодії суб'єктів освітнього процесу ЗЗСО..... 39

Пищик О. В.

Організаційно-методичний супровід розвитку комунікативної культури керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти 42

Радіонова Н. В.

Міжкультурна комунікація: українсько-польські зв'язки у ретроспективі та перспективі 45

Садوخа О. В.

Освіта і глобалізація: детектування і локації 47

Саух П. Ю.

Матриця полікультурної освіти в дискурсі алгоритму «політики рівної гідності» 48

Тимошко Г. М.

Сучасні тенденції формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів закладів вищої освіти в умовах університетської освіти..... 52

Триняк М. В.

До питання про рівні інтеркультурної комунікації в освіті..... 56

Хомич О. О.

Особливості міжкультурної взаємодії у поступі шкільної освіти в Канаді (друга половина ХХ — початок ХХІ століття)..... 59

Шолох О. А.

Особливості формування комунікативної культури майбутнього викладача закладу вищої освіти..... 62

Матюшинець Яна Володимирівна,

*аспірантка, викладач
кафедри педагогіки та психології
Київського університету імені Бориса Грінченка*

СЕРЕДОВИЩНИЙ ПІДХІД ДО РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗЗСО

У сучасному освітньому просторі України актуалізується проблема середовищного підходу до реалізації міжкультурної взаємодії, що є основою для створення толерантного розвивального середовища початкової школи, у якому забезпечуються рівні умови для усіх учасників освітнього процесу (вчителі, учні, батьки або особи, які їх замінюють). Зважаючи на значення середовищного підходу в освітньому процесі закладу загальної середньої освіти, що забезпечує умови для всебічного розвитку дітей молодшого шкільного віку, актуалізується потреба історико-педагогічних студій задля порівняння педагогічних ідей окреслених у «Проекті Єдиної школи на Україні» (1917) [2] із сучасними положеннями висвітленими у «Концепції Нової української школи» (2016) [1].

Аналіз теоретичних досліджень з означеної проблематики показав, що окремі аспекти середовищного підходу до реалізації міжкультурної взаємодії учасників освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти є предметом пошуків багатьох сучасних науковців, зокрема: Г. Іванюк, Ю. Мануйлов, С. Смолюк, О. Ярошинська та ін.

Так, з огляду на актуальність середовищного підходу у міжкультурній взаємодії заслуговують на увагу головні завдання Концепції Нової української школи (2016). У документі широко окреслено головні завдання освітньої реформи, що передбачають: формування в учнів базових компетентностей необхідних для подальшого життя у міжкультурному середовищі; забезпечення стійкої мотивації вчителя початкової школи до освітньої діяльності та створення належних умов задля професійної та творчої самореалізації педагога; реалізація партнерської взаємодії учасників освітнього процесу в середовищі початкової школи; створення сприятливого

середовища для реалізації творчих нахилів, здібностей дітей та формування у них ціннісних орієнтацій під час навчальної та поза навчальної діяльності; створення сучасного розвивального середовища наповненого сучасним функціональним, технологічним та міжкультурним змістом. Окрім того, у «Концепції Нової української школи» (2016) широко проаналізовано значення освітнього середовища початкової школи, що виступає простором для забезпечення взаємодії учасників освітнього процесу на різних рівнях та містить доцільні засоби і технології для роботи педагогів з учнями, батьками або особами, які їх замінюють. Зокрема, таке багатофункціональне середовище не обмежується приміщенням закладу освіти, а може виходити за його межі [1].

З огляду на висвітлені вище положення, варто зауважити, що витоки сучасних ідей про вплив середовища на розвиток дітей молодшого шкільного віку беруть свій початок у період УНР (1917–1919), коли у сфері тогочасної освіти відбувалися значні зрушення політичного і суспільного значення. Так, суголосними ідеям сучасної «Концепції Нової української школи» (2016) щодо ролі середовища у особистісному становленні дітей молодшого шкільного є положення «Проекту Єдиної школи на Україні» (1917) укладені П. Холодним (педагогом і громадським діячем) у період УНР [3]. Так, у «Проекті Єдиної школи на Україні» (1917) було окреслено основні принципи діяльності єдиної школи, що спрямовувалась на створення національно-державної школи, що реалізує навчання, виховання і розвиток дітей молодшого шкільного віку задля підготовки їх до життя у дорослому середовищі. Соціальне значення єдиної тогочасної школи полягало у забезпеченні навчання дітей з усіх сімей не залежно від рівня матеріального достатку, національної приналежності та віросповідання. Такі напрямки діяльності мали забезпечити своєрідну рівність між усіма вихованцями, що відвідуватимуть школу. Середовище єдиної школи на теренах тогочасної України мало забезпечувати реалізацію здібностей і нахилів кожної дитини та забезпечувати її потребу у самодіяльності та творчій активності під час різних видів діяльності [2].

Також, цікавим є те, що концепція тогочасної школи вкладалась в ідею національного виховання. Тобто, середовище школи наповнювалося культурними здобутками нашого та інших народів, задля розширення світогляду вихованців та вивищення їх

культурного розвитку. Як зазначалося авторами «Проекту Єдиної школи на Україні» (1917) завдяки такому національному оточенню вихованці розширюватимуть власні знання про різні етнічні групи та їх особливості культури і побуту. Зважаючи на такі умови, вчителям тогочасної єдиної школи варто забезпечувати умови для успішної реалізації морального, фізичного, громадянського та релігійного виховання дітей молодшого шкільного віку [2].

Окрім того, суголосними сучасній міжкультурній спрямованості освітнього процесу Нової української школи є ідеї «Проекту Єдиної школи на Україні» (1917) щодо створення національного середовища шкіл у період УНР. Так, за переконаннями автора «Проекту Єдиної школи на Україні» (1917) середовище, що оточує дитину має наповнюватися національним змістом та рідною мовою. За таких умов, діти, що виховувалися у сім'ях з різними культурними традиціями матимуть право на рівне здобуття знань, умінь і навичок у відповідних школах, уроки яких викладаються на мові їхнього народу [2]. Тому, може стверджувати, що у той час простежувалися перші спроби створити багатофункціональне освітнє середовище, що не принижує інтереси і потреби інших народів.

Отже, за результатами порівняльного аналізу сучасних документів та історичних джерел, що врегульовували питання навчання, виховання і розвитку дітей молодшого шкільного віку, нами було виявлено, що окремі аспекти середовищного підходу у контексті міжкультурної взаємодії простежуються у «Проекті Єдиної школи на Україні» (1917) та знаходять своє відображення на сторінках сучасної «Концепції Нової української школи» (2016). Окрім того, ретроспективний аналіз у руслі середовищного підходу дав змогу виявити продуктивні педагогічні ідеї, що на сьогодні не втратили свою актуальність й можуть становити інтерес для педагогічної спільноти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція Нової української школи [Електронний ресурс]. — 2016. — Режим доступу до ресурсу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
2. Проект єдиної школи на Україні. Основна школа. Кн. 1. — Кам'янець-Подільський : Дністер, 1919.
3. Холодний П. Єдина школа / П. Холодний // Вільна Українська школа: загально-педагогічний журнал. — 1917. — 2. — С. 65–68